

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Szczecinie

LSZ.410.006.05.2019

Ryszard Czeraszewicz
prowadzący działalność gospodarczą pn. LUPAR
ul. Piotra Michałowskiego 2c, 71-343 Szczecin

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/19/066 – Postępowanie ze zwierzętami wolno żyjącymi (dzikimi) na terenie miast

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	LUPAR Ryszard Czeraszkiwicz, ul. Piotra Michałowskiego 2c, 71-343 Szczecin ¹ .
Kierownik jednostki kontrolowanej	Ryszard Czeraszkiwicz, przedsiębiorca prowadzący działalność gospodarczą od 15 lipca 1999 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	Wykonywanie opieki nad zwierzętami wolno żyjącymi (dzikimi).
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2017 r. do 5 czerwca 2019 r., z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Artykuł 2 ust. 3 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ² .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Szczecinie
Kontroler	Małgorzata Wejwer, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LSZ/82/2019 z 26 kwietnia 2019 r.

(akta kontroli str. 1)

¹ Dalej: firma LUPAR.

² Dz. U. z 2019 r. poz. 489, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna³ kontrolowanej działalności

W latach 2017-2019 (do 30.04.) firma LUPAR zapewniła realizację zawartych umów z Gminą Miasto Szczecin⁴ na prowadzenie całodobowego pogotowia interwencyjnego przy pomocy kadry posiadającej konieczną wiedzę, doświadczenie i uprawnienia zawodowe do wykonywania zadań pogotowia interwencyjnego ds. zwierząt chronionych oraz urządzeń i narzędzi niezbędnych do wykonywania opieki nad zwierzętami wolno żyjącymi (dzikimi). Świadczenia weterynaryjne udzielane były przez lekarzy weterynarii, z którymi firma LUPAR zawarła porozumienia o współpracy.

Podmiot kontrolowany posiadał: zwolnienie od zakazu chwywania na terenach zabudowanych zabłąkanych zwierząt gatunków objętych ochroną i przemieszczania ich do miejsc regularnego przebywania, zezwolenie na prowadzenie ośrodka rehabilitacji zwierząt oraz decyzję administracyjną na prowadzenie działalności polegającej na transportowaniu padłych zwierząt.

W latach 2017-2019 (do 30.04.) firma LUPAR składała w Urzędzie Miasta Szczecin⁵ miesięczne sprawozdania z interwencji w sprawie zwierząt chronionych na terenie miasta oraz w Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Szczecinie⁶ sprawozdania, dotyczące odławianych gatunków chronionych. W okresie leczenia i rehabilitacji w ośrodku rehabilitacji zwierząt zapewnione zostały zwierzętom wolno żyjącym (dzikim) odpowiednie warunki bytowe.

Uboczne produkty pochodzenia zwierzęcego firma LUPAR dostarczała do magazynu pośredniego podmiotu uprawnionego do ich magazynowania.

W sprawozdaniach przedkładanych w Urzędzie nie zostały wskazane godziny podjęcia interwencji. Było to niezgodne ze wzorem załącznika do zawartych z Gminą umów na prowadzenie całodobowego pogotowia interwencyjnego.

Ponadto, stwierdzono nieodpowiednie postępowanie z odpadami pochodzenia zwierzęcego, w tym z martwymi zwierzętami, które wbrew decyzji Powiatowego Lekarza Weterynarii w Szczecinie⁷ były przechowywane od 2 do 22 dni.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

OBSZAR

Wykonywanie opieki nad zwierzętami wolno żyjącymi (dzikimi).

Opis stanu faktycznego

1. Zadanie polegające na prowadzeniu całodobowego pogotowia interwencyjnego ds. zwierząt chronionych na terenie miasta Szczecina w okresie od 3 lutego 2017 r. do 30 kwietnia 2019 r. Gmina powierzyła firmie LUPAR. Przed zawarciem umowy firma LUPAR przedłożyła w Urzędzie zabezpieczenie należytego wykonania postanowień umowy w wysokości 5% całkowitego wynagrodzenia. Ponadto, na każdy rok w latach 2017-2019 zawarła umowy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej obejmujące ochroną szkody na mieniu lub osobie wyrządzone w następstwie czynu niedozwolonego w związku z realizacją czynności, określonych w umowach zawartych z Gminą.

³ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁴ Dalej: Gmina.

⁵ Dalej: Urząd.

⁶ Dalej: RDOŚ.

⁷ Dalej: Powiatowy Lekarz.

Zgodnie z zawartymi z Gminą umowami⁸ firma LUPAR była zobowiązana m.in. do: zapewnienia całodobowej gotowości przyjmowania zgłoszeń o zdarzeniach i niezwłocznego podejmowania działań interwencyjnych; zapewnienia całodobowej dostępności za pośrednictwem telefonu; współdziałania z właściwymi służbami ds. bezpieczeństwa publicznego⁹; prowadzenia sprawozdawczości miesięcznej i dokumentacji fotograficznej w zakresie świadczonej usługi oraz pozyskiwania odpowiednich zezwoleń na przeprowadzenie czynności objętych zakresem przedmiotu umowy.

Podmiot kontrolowany posiadał w badanym okresie wydane na każdy rok¹⁰ przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie¹¹ upoważnienia do chwywania na terenach zabudowanych zabłąkanych zwierząt i przemieszczania ich do miejsc regularnego przebywania na terenie województwa zachodniopomorskiego oraz wydane¹² przez Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska¹³ zezwolenie na utworzenie i prowadzenie ośrodka rehabilitacji zwierząt. W badanym okresie firma LUPAR przedkładała RDOŚ sprawozdania dotyczące odławianych gatunków chronionych oraz Generalnemu Dyrektorowi i Regionalnemu Dyrektorowi informacje z wykorzystania zezwolenia za 2018 r.

Firma LUPAR współpracowała na podstawie zawartych porozumień z trzema ośrodkami rehabilitacji zwierząt oraz z dwoma lekarzami weterynarii, świadczącymi usługi w ramach działalności gabinetu weterynaryjnego. Lekarze weterynarii uzyskali prawo wykonywania zawodu, potwierdzone wpisem do rejestru Zachodniopomorskiej Izby Lekarsko – Weterynaryjnej¹⁴. Lekarze weterynarii nie posiadali specjalizacji w zakresie chorób zwierząt nieudomowionych. Na mocy zawartych porozumień lekarze weterynarii świadczyli odpłatne usługi weterynaryjne w postaci konsultacji i zabiegów zwierzętom dostarczonym do gabinetów weterynaryjnych.

(akta kontroli str. 7-27, 40-84, 98-140, 216-218, 347, 350, 366)

2. Firma LUPAR posiadała następujące środki techniczne do realizacji umów zawartych z Gminą: samochód dostawczy Ford Transit Custom służący do przewozu żywych zwierząt, samochód Peugeot Partner służący do przewozu padłych zwierząt, przyczepę, narzędzia do chwywania i unieruchamiania zwierząt, pojemniki, kontenery i klatki do transportu zwierząt, urządzenia termowizyjne, aparat fotograficzny, lornetkę, komputer.

(akta kontroli str. 33-37, 347, 350)

3. W okresie objętym kontrolą firma LUPAR nie była kontrolowana przez instytucje administracji publicznej w zakresie prowadzenia pogotowia interwencyjnego ds. zwierząt chronionych oraz świadczenia opieki nad zwierzętami wolno żyjącymi (dzikimi) na terenie miasta Szczecina.

(akta kontroli str. 347, 350)

Zastępca Dyrektora Wydziału Ochrony Środowiska w Urzędzie¹⁵ wyjaśnił, w trybie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy o NIK, że kontrola firmy LUPAR odbywała się na bieżąco na podstawie comiesięcznych sprawozdań.

(akta kontroli str. 474, 476)

⁸ Trzy umowy zawarte na okresy: od 3 lutego 2017 r. do 31 grudnia 2018 r.; od 1 stycznia 2019 r. do 31 marca 2019 r.; od 1 kwietnia 2019 r. do 30 kwietnia 2019 r.

⁹ Centrum Zarządzania Kryzysowego Miasta Szczecin, Straż Miejska Szczecin, Straż Pożarna w Szczecinie, Komenda Miejska Policji w Szczecinie, Powiatowy Lekarz.

¹⁰ Wydane w dniach: 20 lutego 2017 r., 28 grudnia 2017 r., 21 grudnia 2018 r.

¹¹ Dalej: Regionalny Dyrektor.

¹² Wydane 29 czerwca 2018 r.

¹³ Dalej: Generalny Dyrektor.

¹⁴ Wpisy na listę lekarzy weterynarii pod numerami 02000 i 02289.

¹⁵ Dalej: Zastępca Dyrektora Wydziału.

4. W latach 2017-2019 (do 30.04.) do wykonywania zadań pogotowia interwencyjnego firma LUPAR skierowała od czterech do sześciu osób posiadających kwalifikacje i doświadczenie zawodowe w opiece nad dzikimi zwierzętami, w tym: zootechnika, ornitologa, rehabilitanta oraz opiekuna zwierząt.
(akta kontroli str. 85-97, 347, 350)

Ryszard Czeraszkiwicz wyjaśnił: (...) *działalność była zorganizowana następująco: utrzymywano w gotowości i odbierano telefon komórkowy, czynny przez całą dobę; po odebraniu telefonu od dyżurnego Straży Miejskiej w Szczecinie¹⁶ kontaktowano się ze zgłaszającym w ciągu kilku minut i omawiano sposób oraz czas interwencji; (...) firma dysponuje czterema osobami, zdolnymi do wykonywania interwencji (...); interwencja jest wykonywana przez jedną osobę (zgłoszenia dotyczą gatunków drobnych lub wyjątkowo, średniej wielkości); przeciętnie, w ciągu doby zdarzają się dwa zgłoszenia, nigdy nie było, w omawianym okresie, sytuacji zatoru czasowego przy podejmowaniu działań pogotowia; w przypadkach, gdy potrzebna jest opieka dla zwierząt osłabionych, przewożone są one do ośrodka rehabilitacji.*
(akta kontroli str. 347, 349-350)

Firma LUPAR na swojej stronie internetowej¹⁷ oferowała usługi kompleksowe w zakresie ochrony środowiska, w tym: inwentaryzacje przyrodnicze, raporty o oddziaływaniu przedsięwzięć na środowisko, operaty ekologiczne, operaty ochrony powietrza, operaty wodno-prawne, przeglądy ekologiczne, analizy akustyczne, programy gospodarki odpadami, programy zapobiegania awariom, raporty bezpieczeństwa, badania monitoringowe, naliczanie opłat za korzystanie ze środowiska, pozwolenie na emisje gazów i pyłów, sprawozdania bazowe do pozwoleń zintegrowanych – ochronę gleb i wód podziemnych.
(akta kontroli str. 38-39)

W okresie objętym kontrolą firma LUPAR zawarła z dwoma innymi gminami umowy na prowadzenie całodobowego pogotowia interwencyjnego ds. dzikich zwierząt oraz z 10 gminami umowy na odłów lub odstrzał dzików.
(akta kontroli str. 347, 349, 352)

Ryszard Czeraszkiwicz wyjaśnił: *Obowiązki wynikające z umów z innymi gminami nie miały nigdy niekorzystnego wpływu na realizację umowy z Gminą. Wpłynęło to natomiast bardzo korzystnie na sprawność działania i pomoc służbom odbierającym zgłoszenia. Wielokrotnie obywatele zgłaszali interwencje z sąsiednich gmin do Szczecina (i odwrotnie) nie wiedząc, na terenie jakich gmin znajduje się dane zdarzenie.(...) Prowadzenie pogotowia, dzięki posiadanemu zespołowi współpracowników, umożliwiło podpisanie innych umów (...).*
(akta kontroli str. 347, 350, 360, 362)

5. W myśl postanowień umów zawartych z Gminą na prowadzenie całodobowego pogotowia interwencyjnego ds. zwierząt chronionych, firma LUPAR miała w czasie nie później niż w ciągu dwóch godzin od momentu otrzymania zgłoszenia od Straży, podjąć interwencję. W trybie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy o NIK, Zastępca Komendanta Straży oraz Zastępca Dyrektora Wydziału udzielili informacji, że w latach 2017-2019 (do 30.04.) nie wystąpiły przypadki opóźnienia i odmowy podjęcia interwencji.
(akta kontroli str. 46, 60, 74, 379, 386, 475, 477)

We wszystkich sprawozdaniach miesięcznych z interwencji pogotowia nie były wykazywane godziny przekazania przez Straż zdarzenia z udziałem chorych i rannych zwierząt chronionych.

¹⁶ Dalej: Straż.

¹⁷ www.lupar.pl.

Badaniu kontrolnemu poddano interwencje z lutego i marca każdego roku w latach 2017-2019. W trybie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy o NIK, Zastępca Komendanta Straży udzielił informacji o czasie przekazania firmie LUPAR zgłoszeń o zdarzeniach z udziałem chorych i rannych zwierząt na podstawie danych zgromadzonych w programie komputerowym eM@ndat. Uzyskane informacje zostały porównane z danymi zawartymi w miesięcznych sprawozdaniach z interwencji pogotowia. W wyniku przeprowadzonej analizy stwierdzono: 10 interwencji¹⁸ podjętych bez otrzymania zgłoszenia od Straży; 6 interwencji¹⁹ podjętych przed czasem otrzymania zgłoszenia od Straży; 33 interwencje²⁰ bez wskazania godziny ich podjęcia; 6 interwencji²¹ po dwóch godzinach od czasu otrzymania zgłoszenia od Straży; 7 interwencji²² podjętych w innych terminach niż wykazano w sprawozdaniach; 51 interwencji²³ przekazanych przez Straż, ale niepodjętych i niewykazanych w sprawozdaniach.

(akta kontroli str. 141-215, 333-341, 379-473)

Ryszard Czeraszewicz wyjaśnił, że wykazane interwencje:

- 1) podjęte bez otrzymania zgłoszenia od Straży były wykonywane po telefonie od osób, które powoływały się na Straż (osoby te najczęściej tłumaczyły, że otrzymały numer telefonu do pogotowia od Straży) oraz że nie wszystkie zdarzenia zostały zarejestrowane przez Straż w systemie informatycznym;
- 2) podjęte przed czasem otrzymania zgłoszenia od Straży mają podany przybliżony czas, gdyż osoba wykonująca interwencje zapisała czas po ich wykonaniu w przybliżeniu; w jednym z podanych przypadków wskazana godzina przez firmę LUPAR jest prawidłowa, gdyż około godziny wskazanej przez Straż panował już zmrok, a interwencja miała miejsce za dnia;
- 3) bez podania godziny ich podjęcia dotyczyły przypadków gdy na miejscu nie stwierdzono ptaka; konsultowano telefonicznie z informatorem i ten wykluczał potrzebę interwencji; gdy stwierdzano, że zwierzę nie żyje; gdy interwencja dotyczyła gatunków poza umową (gołębie hodowlane) lub gdy zwierzę zostało zabrane przez inny podmiot;
- 4) po dwóch godzinach od czasu otrzymania zgłoszenia od Straży dotyczyły przypadków, gdy informator przesunął termin interwencji na czas kiedy będzie w domu lub kiedy pojawi się zwierzę lub też odwołania interwencji i ponownego jej zgłoszenia z telefonu informatora, zdarzenia zgłaszanego kilkakrotnie; podania przybliżonej godziny interwencji;
- 5) podjęte w innych terminach niż wykazano w sprawozdaniach były wykonywane przez współpracownika, a dane wykazane w sprawozdaniu przepisywano z jego notesu, obecnie brak możliwości weryfikacji błędnych dat.

Ponadto, Ryszard Czeraszewicz wyjaśnił: *Jeśli zostały przekazane zgłoszenia na telefon firmy na pewno interwencje podejmowano, nie mogły zostać pominięte. Mogły zostać zakwalifikowane, jako nieistotne gdyż: część dotyczyła tylko konsultacji, interwencji odwołanych, informatorzy mogli nie odpowiadać na telefony, był brak stwierdzeń lub dotyczyło to martwych zwierząt, gołębi z obrączkami (hodowlanych), jeśli zgłaszano gołębia, a był to grzywacz (łowny), to wykazywała go firma zajmująca się zwierzętami łownymi, część zapewne nie została przepisana z notatek współpracownika.*

(akta kontroli str. 367-372, 374-375)

¹⁸ Z tego: w 2017 r. – 4, w 2018 r. – 4, w 2019 r. – 2.

¹⁹ Wszystkie w 2017 r.

²⁰ Z tego: w 2017 r. – 14, w 2018 r. – 4, w 2019 r. – 15.

²¹ Z tego: w 2017 r. – 1, w 2018 r. – 3, w 2019 r. – 2.

²² Wszystkie w 2017 r.

²³ Z tego: w 2017 r. – 31, w 2018 r. – 10, w 2019 r. – 10; nie uwzględniono interwencji dotyczących gołębi hodowlanych.

W latach 2017-2019 (do 30.04.) nie było przypadku naliczenia przez Gminę kar umownych, wynikających z postanowień umów zawartych na prowadzenie całodobowego pogotowia interwencyjnego ds. zwierząt chronionych.

(akta kontroli str. 364-365)

6. W wyniku przeprowadzonych przez NIK oględzin ośrodka rehabilitacji zwierząt w Załomiu ustalono, że:

- 1) ośrodek położony był na obrzeżach miejscowości, w sąsiedztwie domów mieszkalnych, zajmował część działki o powierzchni ok. 1 000 m²; teren ośrodka był monitorowany, zabezpieczony przed dostępem osób postronnych poprzez odgrodzenie go od drogi wjazdowej płytami betonowymi, metalową bramą wjazdową i metalową bramką wejściową, a od sąsiadujących budynków mieszkalnych siatką rozciągniętą na całej długości do wysokości ok. 1,7 m; na terenie ośrodka znajdowały się dwa domki, z tego jeden magazynowy, który nie był zamykany i drugi administracyjny zamykany na zamek; teren ośrodka był równy, miał w przeważającej części podłoże trawiasto-piaskowe, za wyjątkiem części dojazdowej, które było żuźlowe oraz terenu przygotowywanego oczka wodnego dla ptaków wodnych, płazów i gadów;
- 2) ośrodek przystosowany był do przetrzymywania zwierząt, tj. wyposażony był w pięć klatek przeznaczonych dla dużych zwierząt, cztery klatki dla zwierząt średniej wielkości; cztery woliery, z tego jedna woliera była w trakcie przygotowywania; pięć klatek dla małych ptaków; pięć skrzyń wykorzystywanych do przewozu zwierząt dużych;
- 3) część klatek i woliery były umieszczone na zewnątrz pod zadaszeniem, ścianki boczne zbudowane były z płyt drewnopodobnych OSB, odpornych na zmienne warunki atmosferyczne; ściana tylna zbudowana była z desek; duże klatki były ustawione jedna na drugiej na dworze bez ochrony przed zimnem, upałami i opadami atmosferycznymi; jedna woliera przeznaczona dla gołębi znajdowała się w pomieszczeniu magazynowym; wszystkie klatki i woliery były zamykane na zasuwki; zwierzęta miały dostęp do światła naturalnego;
- 4) woliery na zewnątrz były na tyle duże (ok. 2 m x 2 m x 2,5 m), że ptaki mogły w nich swobodnie latać, były w nich zamontowane konary, gałęzie drzew i siedziska dla ptaków; woliery w części przedniej zbudowane zostały z siatki metalowej na zewnątrz oraz wewnątrz drobnej siatki heksagonalnej powlekanej PCV;
- 5) według stanu na 28 maja 2018 r. ośrodek posiadał łącznie 32 karty założone zwierzętom przebywającym w ośrodku²⁴; z dokumentacji (prowadzonej od lipca 2018 r.) wynika, że do ośrodka przyjęto 32 zwierzęta, z tego 28 (tj. 87,5%) zwrócono do środowiska naturalnego;
- 6) w ośrodku w czasie oględzin przebywały cztery zwierzęta, w tym puszczyk, myszołów, grzywacz, borsuk; stan liczbowy zwierząt był zgodny z prowadzoną dokumentacją ośrodka; zwierzęta były umieszczone osobno w klatkach (borsuk, grzywacz) i woliarach (puszczyk, myszołów); tylko zwierzęta umieszczone w klatkach miały zapewniony dostęp do wody (pojemniki z wodą); według wyjaśnień Ryszarda Czeraszkiwicza myszołów jako ptak drapieżny i podobnie puszczyk nie mają potrzeby mieć na bieżąco dostępu do wody; raz na tydzień wstawiana jest im miska z wodą w celu pielęgnacji upierzenia;
- 7) prowadzona w ośrodku dokumentacja zawierała następujące informacje o zwierzęciu: określenie gatunku zwierzęcia w języku polskim i łacińskim, któremu została udzielona pomoc wraz z określeniem przyczyny pobytu w ośrodku, historię leczenia, datę przyjęcia, datę wypuszczenia do środowiska naturalnego, datę i określenie danych adresowych uprawnionego podmiotu,

²⁴ W 2018 r. - 25 zwierzętom i w 2019 r. siedmiu zwierzętom, z tego 31 ptakom i jednemu borsukowi.

któremu przekazano zwierzę, datę zgonu lub eutanazji, rozpoznaną płęć, wiek i numer identyfikacyjny zwierzęcia;

- 8) warunki funkcjonowania ośrodka były przestrzegane i zgodne z warunkami określonymi w decyzji Generalnego Dyrektora²⁵.

(akta kontroli str. 13-20, 219-255)

7. Firma LUPAR prowadziła ewidencję podejmowanych interwencji w formie elektronicznej. Ewidencja ta zawierała informacje wykorzystywane do sporządzenia miesięcznych sprawozdań, tj: datę podjęcia interwencji, dane zgłaszającego, gatunek, lokalizację zdarzenia, opis załatwienia sprawy, godzinę podjęcia interwencji. Sporządzone sprawozdania miesięczne były podstawą do wystawienia faktur na Gminę za wykonanie przedmiotu umowy.

(akta kontroli str. 47, 61-62, 75-76, 105-107, 141-215, 348, 350-351)

Ryszard Czeraszewicz wyjaśnił, że dokumentacja leczenia zwierząt dotycząca m.in. rodzaju i liczby podejmowanych zabiegów weterynaryjnych, aplikowanych leków była prowadzona przez lekarzy weterynarii.

(akta kontroli str. 348, 481)

Według danych zawartych w miesięcznych sprawozdaniach z interwencji w sprawie zwierząt chronionych na terenie miasta Szczecina w latach 2017-2019 (do 30.04.) firma LUPAR podjęła łącznie 1 580 interwencji, z tego w 2017 r. - 731, w 2018 r. - 722, w 2019 r. (do 30.04.) - 127. Wskutek podjętych interwencji w 396 przypadkach uwolniono zwierzęta wolno żyjące (dzikie), w 166 przypadkach udzielono konsultacji, w 178 przypadkach zabrano padnięte zwierzęta, w 132 przypadkach zwierzęta przekazano do ośrodków rehabilitacji, w dziewięciu przypadkach przeniesiono zwierzęta do środowiska przyrodniczego, w 26 przypadkach nie określono podjętych czynności, w dwóch przypadkach dokonano eutanazji, w 345 przypadkach podjęto interwencje gatunków nieobjętych umową²⁶.

(akta kontroli str. 141-215, 333)

8. Na prowadzenie działalności polegającej na transportowaniu padłych zwierząt firma LUPAR posiadała decyzję Powiatowego Lekarza²⁷, w której nadano jej weterynaryjny numer identyfikacyjny. Numer ten widniał na wszystkich sporządzonych w badanym okresie dokumentach handlowych, które towarzyszyły podczas przewozu produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego.

akta kontroli str. 28-32, 258-330)

Firma LUPAR zawarła²⁸ z REMONDIS Szczecin Sp. z o.o. umowę na: przyjęcie ubocznych produktów pochodzenia zwierzęcego, dostarczonych do magazynu pośredniego, znajdującego się w zakładzie spółki, celem czasowego magazynowania i następnie przekazania do zagospodarowania. Spółka na wszystkich sporządzonych w badanym okresie dokumentach handlowych, potwierdzała przyjęcie produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego.

(akta kontroli str. 256-330)

Badaniu kontrolnemu poddano terminy wykazane w sprawozdaniach z interwencji dotyczących 124 przypadków zabrania padłych zwierząt oraz terminy sporządzenia dokumentów handlowych w okresach od 1 lutego do 31 lipca w latach 2017-2018 oraz od 1 stycznia do 30 kwietnia 2019 r. Analiza porównawcza ww. terminów wykazała, że produkty uboczne pochodzenia zwierzęcego były przewożone do magazynu pośredniego w 11 przypadkach (tj. 8,9%) tego samego dnia,

²⁵ DZ-WG.6520.3.2018.mk z 29 czerwca 2018 r.

²⁶ Gołębie hodowlane.

²⁷ Decyzja PIW.HP.9260.07.2014 z dnia 28 marca 2014 r., zmieniona decyzją PIW.HP.9260.07.(02).2014 z dnia 30 listopada 2016 r. w zakresie środka transportu.

²⁸ 13 września 2017 r.

w 16 przypadkach (tj. 12,9%) w następnym dniu, w 56 przypadkach (tj. 45,2%) od drugiego do siódmego dnia, w 27 przypadkach (tj. 21,8%) od ósmego do 14 dnia, w 14 przypadkach (tj. 11,3%) od 15 do 22 dnia.

(akta kontroli str. 141-151, 159-190, 206-215, 258-330, 342-345)

Ryszard Czeraszkiwicz w trakcie oględzin wyjaśnił, że produkty uboczne pochodzenia zwierzęcego były pakowane w worek foliowy, który w zależności od temperatury powietrza na zewnątrz był następnie umieszczany: w okresie od października do końca marca (temperatura maksymalnie do +5°C) w uszczelnionej plastikowej beczce, w okresie od kwietnia do końca września (temperatura powyżej +5°C) w zamrażarce znajdującej się w budynku w Załomiu przy ul. Lubczyńskiej, w którym jedno z pomieszczeń było wykorzystywane na biuro ośrodka rehabilitacji zwierząt. W wyniku przeprowadzonych oględzin stwierdzono, że w zamrażarce w górnej szufladzie przetrzymywany był mrożony pokarm dla zwierząt (mięso), natomiast pozostałe szuflady były puste.

(akta kontroli str. 234)

W zakresie szans i zagrożeń, organizacji oraz wprowadzenia zmian w systemie pomocy dla zwierząt wolno żyjących (dzikich) w Polsce Ryszard Czeraszkiwicz złożył następujące wyjaśnienia:

1) Szanse: *wzrost liczebności zwierząt na terenach miast (wkraczanie) jest zjawiskiem postępującym (synantropizacja), dlatego doskonalenie służb w zakresie ograniczania problemów jest konieczne; należy obliczyć skalę szkód i ponoszonych kosztów działań zmierzających do ograniczenia problemów ze zwierzętami dzikimi w polskich miastach; projektami badań związanych z synurbizacją i jej skutkami powinny zajmować się wyspecjalizowane zespoły naukowców, powinna być to praca koordynowana przez ośrodek rządowy; oczekiwane są publikacje (opracowania praktyczne), które będą pomocne w realizacji i metodyce działań grup zajmujących się zwierzętami w miastach; potrzebne jest zebranie dotychczasowych doświadczeń z różnych ośrodków i miast, żeby wykorzystać w pracy zespołu koordynującego; każde miasto i gmina musi liczyć się z kosztami, które trzeba ponieść z faktu występowania dzikich zwierząt na terenach zamieszkałych; powinno się dążyć do konkretnego ustalenia, kto powinien ponieść koszt pomocy zwierzętom i ograniczenia z nimi problemów, obecnie jest to bardzo rozproszone i angażowane są fundusze gminne, RDOŚ, starostów, wojewodów, MON i inne; służby angażowane do działań dotyczących zwierząt powinny być szkolone wg określonej wiedzy, zgodnej przede wszystkim ze stanem przyrodniczym, populacyjnym, bioetycznym i weterynaryjnym;*

2) Zagrożenia: *brak jednolitych, ogólnopolskich procedur wykonywania interwencji; za organizowanie interwencji, a jednocześnie los populacji zwierząt w miastach odpowiadają merytorycznie urzędnicy, którzy zazwyczaj mają niedostateczną wiedzę przyrodniczą np. fauną zajmują się osoby z doświadczeniem botanicznym; praktycznie na zlecenie, interwencjami dotyczącymi dzikich zwierząt zajmują się zbyt często osoby z małymi kompetencjami: związane z fundacjami, firmy sprzedające zieleń, schriniska lub przytuliskadla zwierząt domowych; stąd zwierzęta dzikie trafiają w ręce amatorów, bez znajomości biologii i praw natury, jest to przyczyną wielu wynaturzeń np. przetrzymywania i pokazywania zwierząt kalekich, często w urągających warunkach, niezgodnie z ustawami; tylko w niewielu ośrodkach miejskich, sprawami dzikich zwierząt zajmują się fachowcy i pracownicy instytucji publicznych w większości zadania trafiają w ręce amatorów (fundacji) gdzie kontrola i ocena kompetencji jest trudna; zbyt mała i niedostateczna jest informacja na temat fauny wokół nas oraz tego jak zachować się wobec znalezionych zwierząt; nie ma takiej edukacji w szkołach oraz w mediach; ta wiedza, która pokutuje jest niewielka i przestarzała, natomiast nowe informacje są załaszowane poprzez tzw.*

humanizację zwierząt i czyienia wyłącznie medialnych ciekawostek. Stąd potrzeba stworzenia ogólnopolskiego centrum (opartego na wiedzy przyrodniczej), koordynującego sprawy zwierząt w miastach.

3) System pomocy zwierzętom w Polsce jest organizowany wg możliwości lokalnych. Zbyt małe jest zaangażowanie RDOŚ, wojewodów, marszałka, gdzie wiele interwencji dotyczy zwierząt chronionych i łownych. Podczas gdy funkcjonuje system okresowych kontroli, nie ma systemu wspierania i pomocy dla osób, firm lub instytucji zajmujących się interwencjami. Brakuje systematycznie organizowanych szkoleń, sympozjów, lub badań zjawiska synurbanizacji i powstających problemów.

4) System pomocy zwierzętom w miastach powinien być znormalizowany i klarowny dla każdej gminy. Powinny być znane i określone koszty wykonywania interwencji, rehabilitacji i zabiegów. Dotychczas temat przesłania mgła nieświadomości lub naiwności urzędników. Wiedza lekarzy weterynarii o rannych dzikich zwierzętach jest niedostateczna. Jeśli w danej gminie jest prowadzone pogotowie dzikich zwierząt powinno się zadbać o przeszkolenie grupy weterynarzy w zakresie realnego i koniecznego leczenia wobec konkretnych grup zwierząt. Jak najszybciej powinna powstać publikacja niezbędna do prowadzenia pomocy/pogotowia dla zwierząt. Powinno to być vademecum wykorzystujące wiedzę i doświadczenie zajmujących się tematem w Polsce, chętnych do współpracy osób. Taka publikacja może być zlecona dla doświadczonego ośrodka badawczego i poprzedzona ogólnopolską ankietą.

(akta kontroli str. 483-485)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Niewykazywanie godzin przekazania przez Straż zdarzenia z udziałem chorych i rannych zwierząt chronionych we wszystkich sprawozdaniach miesięcznych z interwencji w sprawie zwierząt chronionych na terenie miasta Szczecina. Powyższe było niezgodne ze wzorem załącznika nr 1 do zawartych umów z Gminą na prowadzenie całodobowego pogotowia interwencyjnego.

(akta kontroli str. 47, 53, 61, 67, 75, 81, 141-215)

Ryszard Czeraszkiwicz wyjaśnił: *W sprawozdaniach dla Zamawiającego nie wpisywano godziny zgłoszenia z dwóch powodów. Po pierwsze godzinę zgłoszenia podaje Straż, czyli jest to informacja oczywista i znana Zamawiającemu, trwale zapisana w systemie dostępnym Urzędowi. Po drugie, czas rozpoczęcia interwencji niemal pokrywa się ze zgłoszeniem i nie przekracza wyznaczonego (w umowie) limitu czasowego na wykonanie zadania. Gdyby były przyjmowane zgłoszenia od osób prywatnych, czas zgłoszenia byłby istotny, jednak firma LUPAR w sprawozdaniach wykazuje wyłącznie zgłoszenia Straży, czyli to, co wiązało się z wykonywaniem umowy.*

(akta kontroli str. 353, 355)

2. Przewożenie produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego do magazynu pośredniego w terminach niezgodnych z wydaną decyzją Powiatowego Lekarza PIW.HP.9260.07.2014 z dnia 28 marca 2014 r. (ze zmianami) w 97 ze 124 badanych przypadkach, z tego:
 - w 56 przypadkach (tj. 45,2%) od drugiego do siódmego dnia,
 - w 27 przypadkach (tj. 21,8%) od ósmego do 14 dnia,
 - w 14 przypadkach (tj. 11,3%) od 15 do 22 dnia.

W pkt. 4 ww. decyzji w zakresie przestrzegania warunków wskazano, że uboczne produkty pochodzenia zwierzęcego kategorii 1 (wyłącznie do usunięcia) i kategorii

2 (nie do spożycia przez zwierzęta)²⁹ miały być przewożone do uprawnionego odbiorcy natychmiast po zebraniu.

(akta kontroli str. 28-30, 342-346)

Ryszard Czeraszewicz wyjaśnił: *Przepisy dopuszczające pojazd do przewozu zwłok zwierząt określają sytuacje od momentu ich załadunku do przekazania (punkt utylizacji lub zakład pośredni). Te czynności powinny być wykonywane w możliwie krótkim czasie. Jednak sytuacje z jakimi ma do czynienia pogotowie stwarzają inne możliwe rozwiązania. Zwierzęta przewiezione do lecznicy lub do ośrodka rehabilitacji zwierząt, jeśli padają w transporcie lub na miejscu, są zabezpieczane. Zabezpieczenie polega na umieszczeniu w szczelnych opakowaniach plastikowych oraz w chłodziarce lub chłodnym miejscu. W takim stanie zwłoki małych zwierząt nie zagrażają otoczeniu. W takim też stanie oczekują na odbiór i przewóz. Jest to zasada, z tego co wiadomo, przyjęta np. w gabinetach weterynaryjnych, schroniskach, ośrodkach rehabilitacji i innych, gdzie na transport zwłok trzeba się umawiać i oczekiwać (czas oczekiwania nie jest ograniczony).*

(akta kontroli str. 377-378)

Zdaniem NIK, postanowienia ww. decyzji Powiatowego Lekarza stanowią jednoznacznie, że firma LUPAR uzyskała pozwolenie na przewóz produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego, natomiast nie uzyskała zgody na ich magazynowanie.

IV. Uwagi i wnioski

W związku z wygaśnięciem umów zawartych pomiędzy firmą LUPAR a Gminą, Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag ani wniosków w zakresie stwierdzonych nieprawidłowości.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Szczecinie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Szczecin, 11 czerwca 2019 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Szczecinie

Kontroler

Małgorzata Wejwer
specjalista kontroli państwowej

.....
Podpis

.....
Podpis

²⁹ Produkty uboczne pochodzenia zwierzęcego obejmujące materiał kategorii 1 i 2, zostały określone w art. 8-9 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1069/2009 z dnia 21 października 2009 r. określające przepisy sanitarne dotyczące produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego i produktów pochodnych, nieprzeznaczonych do spożycia przez ludzi, i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1774/2002 (rozporządzenie o produktach ubocznych pochodzenia zwierzęcego), Dz. Urz. UE L 300 z 14.11.2009 r., str. 1 ze zm.

